

Skötselplan för Övragårds naturreservat i Laholms kommun.

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Huvudsyftet är att skydda, underhålla och förstärka en gynnsam livsmiljö för den akut hotade arten nålginst. Ett övergripande syfte är också att bevara den biologiska mångfald som är knuten till reservatets öppna beteslandskap, dominerat av naturtypen annan öppen utmark. Syftet ska nås genom att:

- Områdets skötsel i första hand inriktas på att gynna förekomsten och förnyringen av nålginst.
- Skötselåtgärderna genomförs med målet att restaurera och bevara en öppen och betad utmarksmiljö.

2. Beskrivning

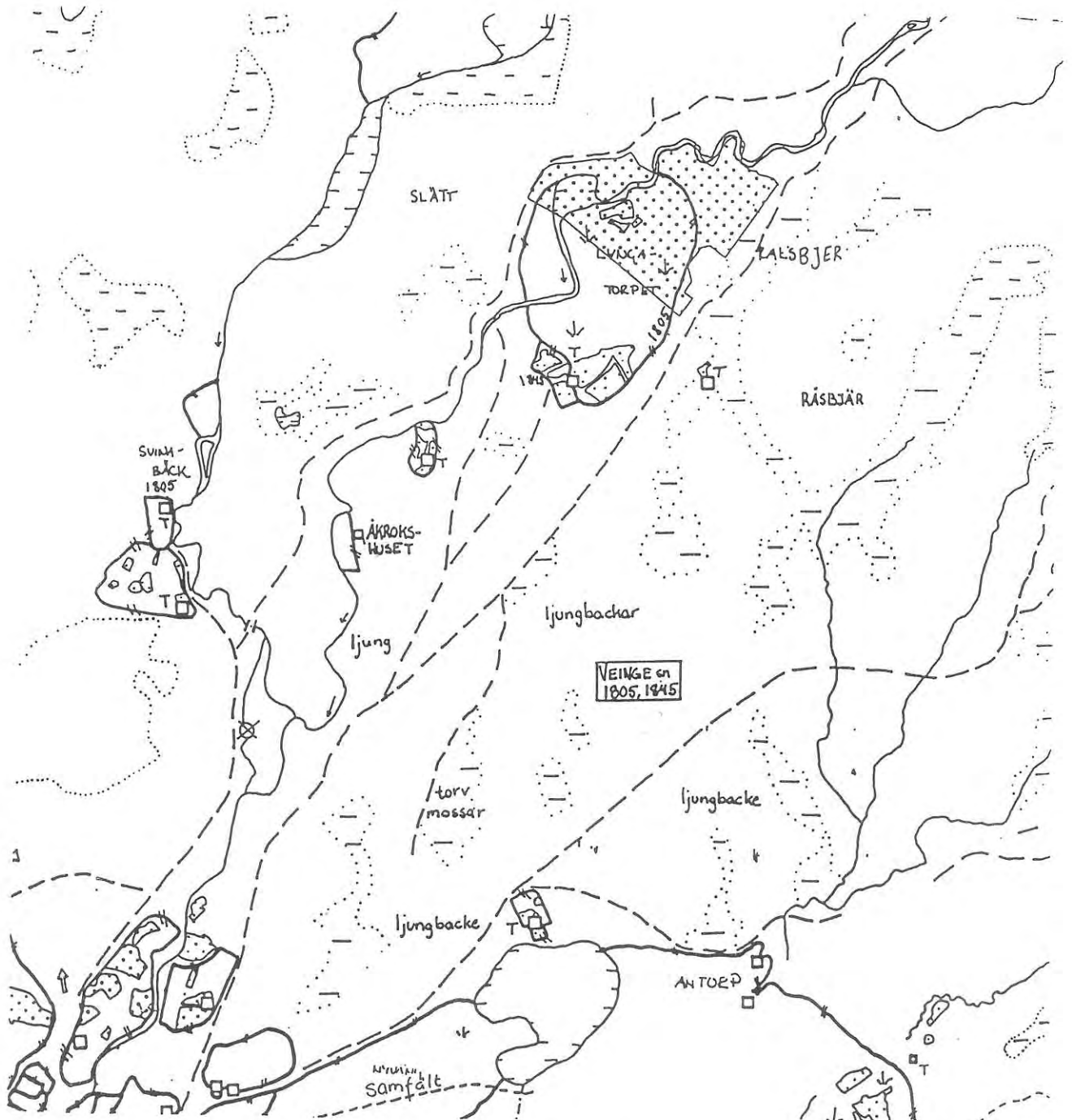
2.1 Administrativa data

Objektnamn	Övragård
Skyddsform	Naturreservat
Län	Halland
Kommun	Laholm
Socken	Veinge
Fastighet	Göstorp 2:25
Naturgeografisk region	10
Kulturgeografisk region	2
Markägare	Naturvårdsfonden
Areal	15,5 ha
Servitut	För Göstorp 2:19 och 2:20 att nyttja tillfartsvägar.
Förvaltare	Länsstyrelsen
Markslag och naturtyper	Areal (hektar)
Naturbetesmark	
Annan öppen utmark	11,0 ha
Artrik åker	3,5 ha
Skogsmark	
Blandlövskog	0,6 ha
Prioriterade bevarandevärden	Markslag – Naturbetesmark Naturtyper – Annan öppen utmark, Torra hedar typ nr 4030 enligt EU:s habitatdirektiv. Vegetationstyper - Ljungginstrished, ljungrished och rödvenhed. Arter – Nålginst, <i>Genista anglica</i> och hårginst,

	<i>Genista pilosa.</i>
Ekonomiskt kartblad	04C5h

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Del av den historiska kartan över Veinge socken, naturreservatet är markerat med ett raster.

Storskiftet av Veinge-Göstorps byar 1803-04 och storskiftet av utmarken i Veinge socken 1800-1816 finns excerperade och renritade i form av historiska kartöverlägg. De gamla kartorna ger viktig information om Övragårds markanvändningshistoria. Veinge, Göstorps och Skogsgårds byar hade vid denna tid ett gemensamt inäggårde med åkrar, ängar och beteshagar. Utanför inägorna tog socknens vidsträckta utmarker vid.

Betesmarken vid Övragård ingick i utmarkerna och låg ca 2 km norr om Göstorps by. Utmed Brostorpsån låg flera skvaltkvarnar och torpställen. Inägorna till ett av dem, "Lyngatorpet", låg delvis inom det nuvarande reservatet. Rester av den gamla hägnaden mellan torpets inäggor och den dåvarande utmarken finns kvar inom reservatet i form av en låg stenmur/jordvall i en ung björkskog längst i söder. Den försumpade åkern i reservatets södra del låg inom torpets inäggårde och brukades som ängsmark. Norr om denna, vid en liten gruskulle nära ån finns rester av mindre åkermarker och odlingssten i låga rösen, troligtvis från samma tid. Lyngatorpet låg helt omgivet av utmarker. På kartan benämns områden inom socknens utmarker bland annat som "slätt", "ljung" och "ljungbackar" vilket talar för ett öppet och magert beteslandskap. I landsbeskrivningen från 1729 förekommer ofta beteckningen "steniga ljungbackar". Den skog som fanns på utmarkerna växte framförallt i de östra delarna av socknen och dominerades av lövskog. Namn som Böket, Hägnadsböket och Grisahultet visar att det funnits bokskog.

Häradskartan från 1920-talet visar nästa tidsutsnitt. Nu var Göstorp 2:4 med gården Övragård etablerad. Inom fastigheten låg det område som idag är naturreservat. Den gamla ängsmarken vid Lyngatorpet var nu uppodlad förutom en liten remsa i sydöst som fortfarande brukades som äng. Ytterligare en handfull mindre åkerytor fanns vid 1920-talet inom reservatet, de flesta norr om ån. Övrig mark är på kartan markerad som öppen med några få trädtecken, med all sannolikhet användes den som betesmark.

På 1950- till 70-talet bedrevs grustäkt inom det nuvarande reservatet. Jordbruket var under samma tid begränsad till åkern längst i söder som senast plöjdes i början av 1960-talet. Sedan täktverksamheten avvecklades på 1970-talet och fram till 1987 var betesmarkerna till största delen ohävdade.

Förekomsterna av nålginster i Veinge socken har länge varit kända för naturvården. Naturreservaten Bölarp och Hollandsbjär har avsatts just i syfte att skydda nålginsten. Vid Övragård var det dock först i samband med ängs- och hagmarksinventeringen 1987 som mer omfattande skötselåtgärder sattes in i området. Med hjälp av frivilliga insatser och NOLA-pengar brändes och stängslades marken samma år och betet återupptogs.

2.3 Beskrivning av bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Områdets biologiska bevarandevärden domineras av en öppen betesmark med en dominans av hedartade vegetationstyper. Av allra största betydelse är förekomsten av den akut hotade arten nålginst, *Genista anglica*. Utöver denna finns en rad andra karaktärsarter i den öppna hedmarken. Av dessa kan nämnas hårginst, slätterfibbla, slättergubbe, ängsvädd, stagg, knägräs och ljung. Utmed Brostorpsån och Åsjön finns marker med inslag av fuktängs- och fukthedsvegetation.

Kulturhistoriska bevarandevärden

Markerna i reservatet har en lång historia som betad och öppen utmark, belagd i källor sedan landsbeskrivningen 1729 men sannolikt mycket längre. Under 1900-talet har ingrepp som nyodling och grustäkt tillfälligt brutit beteskontinuiteten men på grund av områdets magra och genomsläppliga marker har dock den gamla hedmarksfloran åter intagit stora delar av området. Det kulturhistoriska bevarandevärdet ligger främst i områdets belagda historia och karaktär av öppen och mager utmark.

Brostorpsån som rinner genom reservatet är reproduktionsområde för lax, öring och havsöring. Djurlivet i reservatet i övrigt är bristfälligt känt.

Geologiska och hydrologiska bevarandevärden

Naturreseptatet ligger i den norra utkanten av en större glacifluvial bildning. Området ligger på 50-60 meter över havet vilket ungefär motsvarar havsytans nivå vid tiden för den senaste inlandsisens avsmältning. Bildningen har geologiskt tolkats som ett sandurfält med inslag av dödishålor, åsbildningar och kullar. Sandurfältet har byggts upp i direkt anslutning till iskanten och består av vattentransporterad sand, grus och sten i sorterade skikt. I reservatet finns ett par tydligt rundade gruskullar, åsbildningar liksom ett par dödishålor. Trots att täktverksamhet skadat delar av områdets geologi finns det ändå ett geologiskt värde i reservatet i form av de tydliga bildningarna från isavsmältningen.

Brostorpsån lämnar sydsvenska höglandet strax uppströms Övragård och rinner ut mot Laholmsslätten i ett naturligt meandrande lopp. Inom reservatet stannar ån tillfälligt upp i Åsjön som troligen är en dödishåla. Åsjön omges av försumpad mark med fuktängsvegetation vilket berikar området.

Friluftsliv

Områdets tillgänglighet, höga naturvärden, stora skönhetsvärden, kulturhistoriska identitet och förekomsten av rinnande vatten gör det till ett attraktivt område för det rörliga friluftslivet.

Prioriterade bevarandevärden

Bevarandet av livsmiljön för den akut hotade arten nålginst har högsta prioritet. För att skapa och upprätthålla de ljusöppna och välhävda förhållanden som gynnar ginsten ska inriktningen på skötseln i reservatet vara att återskapa en öppen och betad utmark. Det öppna utmarkslandskapet har en klar kulturhistorisk förankring på platsen och återskapandet av den tillför landskapet kulturhistoriska värden liksom, utöver nålginsten, en biologisk mångfald kopplad till magra och hedartade naturbetesmarker.

Referenser

Bengtsson, E. Historiska kartöverlägg med protokoll och miljöbeskrivningar utförda på kulturmiljöenheten Länsstyrelsen under perioden 1993-96, opublicerat.

Bengtsson, S. 1988. Naturvårdsprogram för Laholms kommun. Remissutgåva.

Engdahl, M., Samuelsson, L., Lundqvist, I. och Bengtsson, S. 1994. Inventering av naturgrus och krossberg i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande nr 1994:23.

Fritz, Ö. 1996. Ytvattenvårdsprogram för Hallands län 1996. Del 1 Södra länsdelen. Länsstyrelsens meddelande nr 1996:10.

Georgson, K et. Al. 1997. Hallands flora SBT-förlaget. Lund.

Hallands landsbeskrivning 1729. Utgiven av Hallands museiförening.

Ingelög, T., Thor, G., Hallingbäck, T., Andersson, R. & Aronsson, M. (red). 1993 Floravård i jordbrukslandskapet – Skyddsvärda växter. Databanken för hotade arter/SBT-förlaget. Lund.

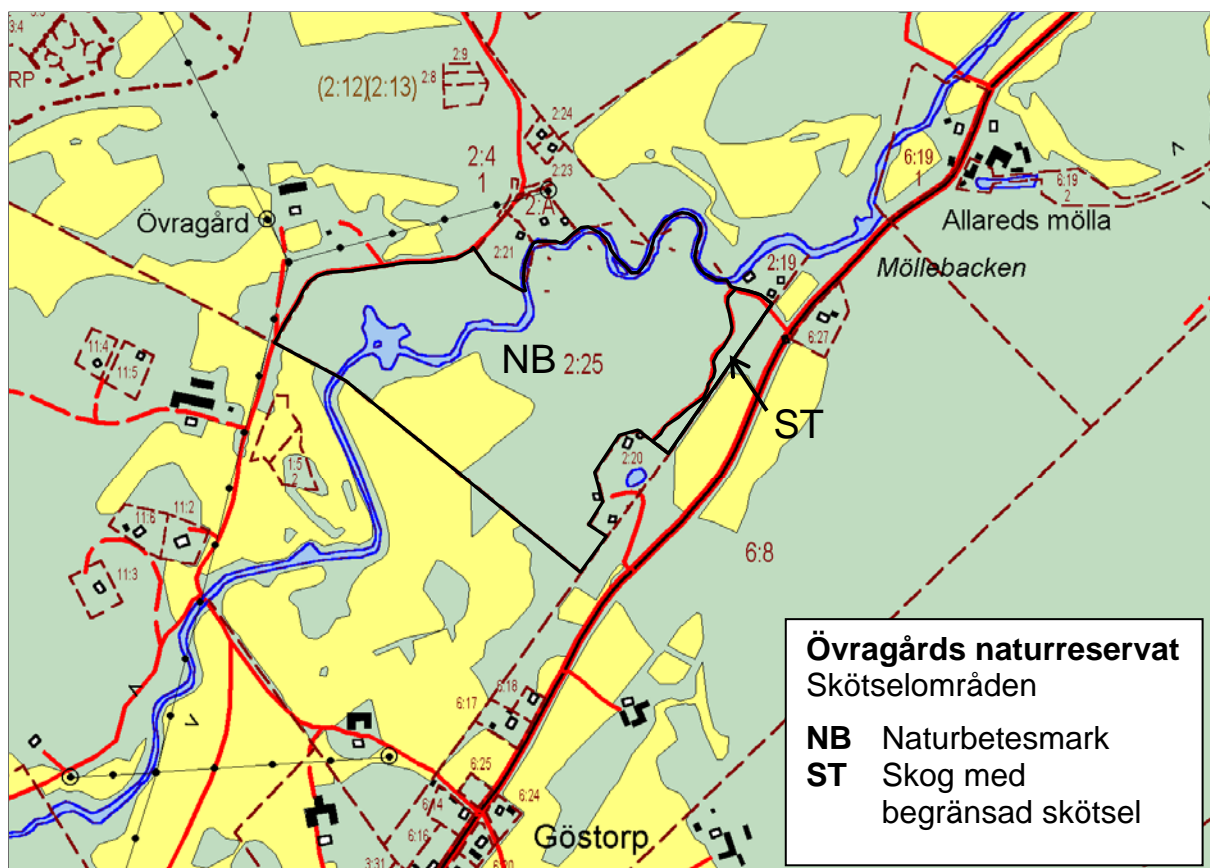
Robison, J. M. 1983. Glacifluvial sedimentation: A key to the deglaciation of the Laholm area, southern sweden. Lundqua Thesis ISSN: 0346-8976.

Skånes, H. 1987. Inventering av ängs- och hagmarker i Laholms kommun. Länsstyrelsen opublicerad.

3. Indelning i skötselområden

Reservatet består av två typer av skötselområden, naturbetesmark och blandlövskog. I restaureringsplanen redovisas särskilda restaureringsåtgärder. Avgränsningar av skötselområden och restaureringsåtgärder redovisas på separata kartor.

4. Mål och skötselåtgärder för skötselområden

4.1 Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Syftet med formulering av kvalitetsmål är att få ett mått på gynnsam bevarandestatus för prioriterade bevarandevärden. Genom att välja lämpliga indikatorer och för dem precisera kvantitet och kvalitet ska man kunna få ett mått på om skötseln av ett område uppfyller syftet/na med reservatet.

Naturtypen annan öppen utmark ska ha en gynnsam bevarandestatus där:

- Arealen ska vara minst 11 hektar.
- Krontäckningen av träd och buskar (med undantag av markerna runt Åsjön) ska i genomsnitt vara högst 10%.

Växtsamhällena Ljungginstrished, Ljungrished och rödvenhed ska ha en gynnsam bevarandestatus där:

- Den sammanlagda utbredningen av ovanstående vegetationstyper ska dominera inom naturtypen annan öppen utmark.
- Artsammansättningen är sådan att ingen art, framförallt Ljung, dominerar på bekostnad av andra.

Arterna nålginst och hårginst ska ha en gynnsam bevarandestatus där

- De har möjlighet att föryngra sig i livskraftiga populationer.

4.2 Skötsel mål och föreskrifter för skötsel

Följande text som är hämtad ur Hallands flora ger god vägledning om hur skötseln ska inriktas för att uppnå huvudsyftet; att skydda, underhålla och skapa en gynnsam livsmiljö för den akut hotade arten nålginst

”Nålginsten är en gammal, kulturgynnad art som åtminstone i Halland tycks vara beroende av bränning och nötkreatursbete för sin överlevnad. Den ljuskrävande och relativt konkurrenssvaga dvärgbussen växer på frisk till ganska torr, gräsdominerad mark i naturbetesmarker, men sparsamt och som relict även på mindre, mer eller mindre igenvuxna, tidigare hävdade gräsytor intill vägar och åkrar. Den trivs i allmänhet inte på de torraste, Ljung- och hårginstdominerade delarna av naturbetesmarkerna, utan växer främst där marken inte torkar ut alltför mycket. Enligt många äldre uppgifter växte nålginsten förr i ren Ljunghedsvegetation tillsammans med hårginst *G. Pilosa*. De nuvarande ståndorterna får nog uppfattas som surrogat för gamla tiders Ljungmarker, vilka hävdades med bränning, bete och Ljungslåtter. Ett par av de äldre ståndortsuppgifterna tyder på att växten också gynnades när mineraljorden blottades genom täktverksamhet och upptagning av mindre åkrar.”

Naturbetesmarker – skötsel mål:

- Naturbetesmarkerna ska vara väl avbetade vid betessäsongens slut. Vedartade växter som Ljung och lövsly ska visa en tydlig betespåverkan.
- Ljungen ska inte tillåtas dominera över andra arter.

Naturbetesmarker – skötselföreskrifter:

Betesdjur ska i första hand vara nötkreatur men kan kompletteras med häst och får. I de områden där nålginst förekommer ska fårbete ske med stor försiktighet och inte förrän nålginsten är helt överblommad eftersom fåren gärna betar de späda, blommande skotten.

Ljungen ska, utöver betesdriften, hävdas med hjälp av återkommande bränning.

För att gynna föryngringen av nålginst kan mindre jordblottor skapas.

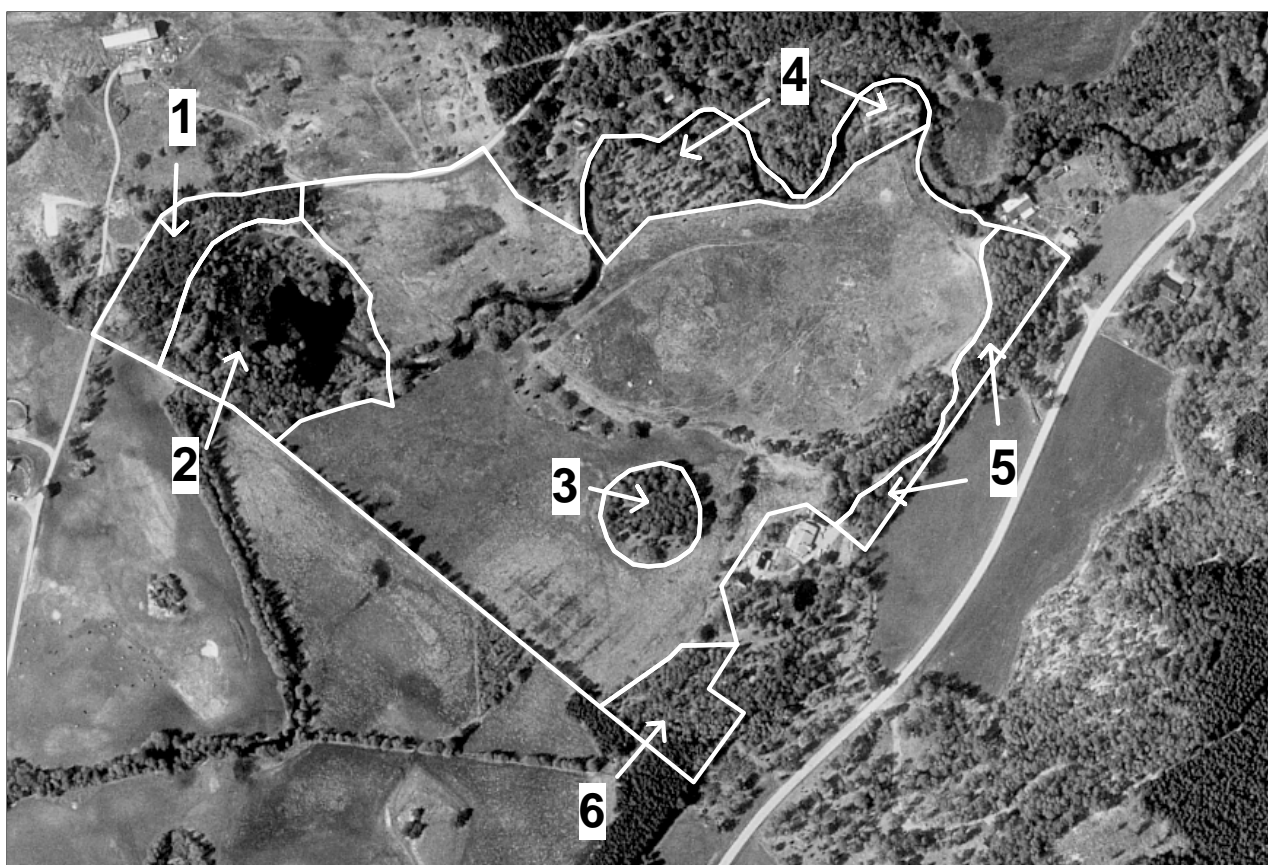
Blandlövskog - skötsel mål

- Gran ska ej förekomma. Så långt det är praktiskt möjligt ska en omläggning av markanvändningen till öppen naturbetesmark ske.

4.3 Restaureringsplan

Syftet med restaureringen av naturbetesmarkerna är att gynna ett öppet utmarkslandskap med sparsamma inslag av träd och buskar.

Restaureringsåtgärderna redovisas per delområde enligt avgränsning på nedanstående kartbild.

Omr:	Restaureringsåtgärd/er:	Prioritet:
1	Avveckling av tallbestånd, endast ett fåtal solitära tallar sparas. I samband med avverkningen ska jordblottor skapas för att gynna förnyringen av ginst.	1
2	De norra och östra kanterna mot Åsjön öppnas upp helt. Övrig träd- och buskvegetation förnygringsgallras.	1
3	Björkbeståndet på kullen gallras ur för att gynna grässvålen. Gallringar ska ske med sikte på ett glest, hagmarksliknande	1

	bestånd av olikåldriga lövträd. Bukettformade sälgar gynnas liksom ek och rönn. Bukettformad sälg ska på längre sikt förnygringsbeskäras.	
4	Två holmar ner mot Brostorpsån med ung björk/alskog, tidigare betade. Markerna ska betas så lång det är praktiskt möjligt. Om betet fungerar öppnas markerna upp helt. Som insynsskydd mot bebyggelse norr om ån kan en trädskärm utmed ån sparas.	2
5	Siktgallring för att öppna upp utblickarna från landsvägen ut över reservatet. Så långt det är praktiskt möjligt, bete och avverkning/röjning.	3
6	Avverkning och bete i den västra delen av området. I östra delen sparas en skärm med lövträd och buskar som insynsskydd mot bebyggelse.	3

5. Information, friluftsliv och turism

Syftet med friluftslivet i området är att bjuda på naturupplevelser liksom att öka kännedomen om ett utmarkslandskap och dess natur- och kulturhistoriska värden. Reservatets storlek och öppenhet gör att det inte krävs några markerade stigar eller skyltning. En informationsskylt vid huvudparkeringen är fullt tillräcklig.

I anslutning till infarten i reservatets östra del anordnas en parkeringsplats. En informationstavla över reservatet placeras vid parkeringen.

Infarten till reservatet från landsvägen skyltas upp.

För att underlätta gångtrafiken över ån ska befintlig spång underhållas.

6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finansiering
Betesdrift	Årligen	All naturbetes mark	Brukare	1	Miljöstöd
Svedjebränning	Vart 5-10e år	På ljunmark	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Tillsyn av skötsel	Årlig	Hela reservatet	Brukare och Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning av kvalitetsmål	Vart 5-10:e år	Hela reservatet	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Restaurering 1-3	2000-2001	Omr.1-3	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Restaurering 4	2000-2005	Omr. 4	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag

Restaurering 5	2000-2010	Omr. 5	Länsstyrelsen/ brukaren	3	Vårdanslag/sj älvfinansieran de
Restaurering 6	2000-2010	Omr. 5	Länsstyrelsen/ brukaren	3	Vårdanslag/sj älvfinansieran de

7. Tillsyn, dokumentation och uppföljning

7.1 Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje betessäsong ska en journal föras över betesdriften och övrig markvård kopplat till densamma. Anteckningarna ska föras av brukaren på uppdrag av Länsstyrelsen. Journalen ska årligen redovisas till Länsstyrelsen som samlar informationen.

7.2 Uppföljning av skötsel mål

Uppföljning av skötsel mål i naturbetesmarken görs av brukaren, redovisas till Länsstyrelsen i samband med redovisning av betesdriften.

7.3 Uppföljning av kvalitetsmål

Huvudansvarig för uppföljningen är Länsstyrelsen. Dokumentation av nålginstens förekomst i reservatet prioriteras liksom att uppföljning och dokumentation av vegetationen i naturbetesmarkerna.

Lämpliga metoder är artarea och frekvensanalys i fasta provytor som genomförs vart 5:e år.

En allmän frekvensräkning av nålginsten i området genomförs årligen genom det ideella floraväktararbetet. Floraväktarnas arbete bör samordnas med Länsstyrelsens uppföljning i området.

8. Kostnader och finansiering

Åtgärd	Finansiering
Utmärkning av reservatets gränser	Skötselmedel
Vägs skyltar	Skötselmedel
Informationsskyltar	Skötselmedel
Parkering, anläggning och underhåll	Skötselmedel
Restaureringsåtgärd 1-6	Skötselmedel
Spång över Brostorpsån	Skötselmedel
Årlig betesdrift	Miljöstöd
Uppföljning och dokumentation	Skötselmedel /miljöstöd

2001-03-15

